

ABONAMENTUL
Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 "
Pe 1 lună . 2 "

Nrul de Duminecă
pe un an 4 Cor. — Pen-
tru România și America
10 Cor.

Nrul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscrise nu se ina-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Izbânda dela Beiuș.

(*) De când luăm parte la alegeri, am văzut și am trecut peste lupte mai sângeroase și împreunate cu nelegiuiri cari strigau la cer. Am avut și biruințe frumoase, încât s'a înviorat întreaga românime.

O luptă mai îndârjită încă n'a fost. Iar cât despre conducere, să ne fie pildă și îmbărbătare în viitor!

Cei mai mulți dintre fruntașii români, poate și însuși alesul dr. V. Lucaciu, precum și cei cari au luat numele lui drept steag, n'au crezut că la Beiuș se poate alege un român. Atât de mult frații noștri din întreg Bihorul se ticăloșiseră, ajunseseră turmă fără suflet românesc, oameni fără rușine, »piei de măgari« — cum le ziceau ungarii din Târcaia — pe cari le cumpără orice jidov mai bănos.

Laudă și mărire beiușenilor, ei au spălat acum această pată de pe trupul neamului românesc.

Azi în zori de zi, dr. Vasile Lucaciu a fost ales deputat, având cu 804 voturi mai mult decât potrivitul său, kossuthistul evreu Kardos.

Nu se poate descrie însuflețirea care a stăpânit sufletele, toată vremea cât a durat lupta, nici strigătele de bucurie, dela sfârșit, nu s'au mai pomenit. Dupăcum ni-se spune prin telefon, românii au stat ca un singur om până dimineața, măcar că unii de două zile-s tot pe picioare. Și când s'a vestit faptul mare, plângeau de bucurie, ca pruncii căror li-se dăruiește ceva ce au dorit de mult... Țărani arși de soare și brăzdați de obidă se îmbrățișau cu fruntașii, părinți și frații lor, cu cei cari au dus între ei lumina și i-au învățat să fie oameni cinstiți și români de treabă.

O piatră le-a căzut de pe inimă, tuturor. Și stăm ca la o mare serbătoare a neamului: a învial Bihorul!... Cei, atâta rătăciți și huliți, au ajuns să fie azi laudați și chiar pizmuiți, căci s'au învrednicit să aleagă deputat pe Lucaciu, arătând, ce trebuie să facă și celelalte cercuri românești din Bihor și din întreg cuprinsul Țării Ungurești și a Ardealului... Nici nu se mai îndoiește azi nimeni, că s'a pus capăt rușinei din Bihor, unde voturile românești erau marfă de vânzare, unde niște beciznici ca ungarii din Târcaia, cizmarii din Tinca și din Aleșd aveau trecere mai mare printre români decât fruntașii neamului nostru, unde rachiul jidovesc încălzea mai tare decât steagul românesc!..

În aceeași vreme s'a răsplătit suferința lungă de peste doi ani temniță, ce a îndurat dr. V. Lucaciu în lupta pentru neam, și armă puternică i-au dat să poată străjui încă și apăra drepturile poporului. S'a purtat, și până acum luptă înălțătoare în

dieta țării, deputații noștri s'au întrecut unii cu alții în apărarea neamului. D'aci încolo luptătorilor mai tineri li-se alipește unul mai bătrân, dar de o rară vigoare... De mult, printre cei dintâi, ar fi trebuit s'ajungă Lucaciu în dietă. Au căutat să-l împiedece însă cu toate mijloacele, de trei ori a căzut, pânăce, însfârșit, izbuti să se aleagă unde, fără îndoială, mai puțin ar fi dorit ungarii.

Și ca să ne dăm seama de însemnătatea alegerii lui Lucaciu, nu trebuie să ispitim numai sufletele românești, ci să cetim și cele ce scriu ungarii cu acest prilej. Se jeluesc, de par'că acum s'au dărâmat zidurile Iericonului unguresc... Spun că Lucaciu însemnează luptă îndârjită, că el nu este dintre românii, cari caută prietenia cu ungarii, prin urmare: d'aci încolo ne putem aștepta la furtuni mai mari în dieta țării și la nici o întâmplare glasul lui nu poate fi amuțit cu bătănie și selbăticii ca cele săvârșite împotriva lui Vaida... Șafară, în popor, cuvintele lui d'asemeni au să fie sorbite de români și deșteptarea politică se încinge ca focul!..

De astea le e teamă ungarilor.

Teama lor, fără îndoială, are temeii. De cât tocmai acesta este și temeul, în virtutea căruia s'a luptat cu atâta înverșunare pentru izbânda lui Lucaciu. Incepând cu plugarul din cele mai umile colibi, până sus, la cel mai învățat român, ne dăm toți seama de puterea în luptă alui Lucaciu, îl știm ce neînduplecat este și ne gândim și la legăturile lui bune cu străinătatea și la binele mare ce-l poate aduce în toată lumea legând de numele lui, deja cunoscut, întreaga luptă ce va purta d'aci încolo pentru drepturile poporului român și împotriva impilărilor stăpânirii din Budapesta.

Iată de ce avem cuvânt să ne bucurăm, să trimitem fraților din Beiuș îmbrățișări pentru bărbăția de care au dat atât de strălucite dovezi, iar alesului dr. V. Lucaciu să-i dorim viață lungă și sănătate, pentru ca și prin lupta lui din dieta țării să aducă neamului românesc cinste și mărire!

Congresul bisericesc sârb, chemat să aleagă patriarh în locul lui Brancovici, se va întruni la Carloviț în ziua de 2 Septemvrie. După toate semnele, va fi ales episcopul Zmeianovici dela Vârșeț.

Poporalii nu repășesc din coaliție. Se vede că au amenințat numai. Iar acum, pentru că independenții nu s'au spăriat, spun, că nu se retrag. Asupra chestiei, între alții, s'a exprimat și Barabás în »Neue Freie Presse« foarte vehement împotriva poporalilor, provocându-i: ori să repășească din coaliției, ori toate elementele liberale ale partidului kossuthist se vor uni într'o tabără.

Ungurii despre izbânda dela Beiuș.

După cum era de prevăzut, între ungarii a făcut mare amărăciune alegerea dela Beiuș. Iată, într'adevăr, ce scriu ziarele ungurești.

»Függetlenség« (dela 27 c.) într'un articol de fond intitulat »Infrângerea ungarilor mei« scrie:

»S'a întâmplat. Dușmanul cel mai înverșunat al ideii de stat ungar, Vasile Lucaciu, preotul vestit dela Șișești, care a robit ventru ațătare împotriva ungarilor, a fost ales deputat în dieta ungară«.

Dupăce spune că asta nu l-a surprins, deoarece dintre aproape 4000 alegătorii ungarii nu sunt mai mulți ca 800, și apoi față de cel mai popular român ungarii au pus p'un nimenea, care credea să se aleagă cu bani, urmează:

»E ceva în felul acesta de a cugeta, între altele — multă naivitate. Pentru că din adevărul vechiu că în patria noastră frumoasă se poate câștiga mandat pe bani, nu urmează că fiecare mandat se poate dobândi astfel. Și mai puțin trebuia să se creadă asta la Beiuș, întâi pentru că românii sunt acolo aproape de patru ori mai mulți, și a doua pentru că față cu Lucaciu, care este cineva, tot un cineva ar fi trebuit candidat. Despre Kardos nici cu cea mai mare bunăvoință nu s'ar putea însă zice că el este ceva în politică«.

Numitul ziar spune apoi că dacă ungarii ar fi candidat p'un om mai de seamă, poate că ar fi trântit pe idolul român, după cum Barabás trântise odinioară pe idolul orădenilor, pe Tisza Kálmán.

Decât că asemănarea nu se potrivește.

»Aradi Közlöny« scrie următorul articol prim sub titlul »Lucaciu învinge«:

Cam pe la o mie se învârte la Beiuș, majoritatea de voturi a lui Lucaciu, pe când suntem nevoiți să ne apucăm de scrisul articolului de fond. Anevoie se mai poate întrece o așa majoritate. După cum spun cei umblați pe la alegeri în așa împrejurări numai două pot ajuta: minunea lui Dzeu, ori împiedecarea alegerii. Dzeu, durere n'are obiceiul să-și fie minunile, ca să repareze neghiobiile coaliției; împiedecarea alegerii în tot cazul ar fi bun lucru, dar acum în timpul judecătorei curiale președintele alegerii nu poate fi niciodată sigur dacă acest pas va fi cumpenit din partea curiei cu aceea măsură a sentimentelor patriotice, care l-ar îndemna pe el să-l îndeplinească.

Trebuie să privim de fapt împlinit, trist, că Vasile Lucaciu este deputatul dietal al cercului electoral al Beiușului, este membrul parlamentului maghiar. Lucrul e trist de tot, dar nu înseamnă vr'o primejdie prea mare. Preotul din Șișești, oricât îi îndumnezeesc românii munților, nu poate strica mai mult în parlament, decât a putut strica până acuma partidul naționalist. Partidele maghiare ar da dovadă de marea lor slăbiciune, dacă s'ar teme mai mult de acest deputat nou, decât cum s'au temut până acuma de partid. Partidul, e adevărat, câștigă în el un obstrucționist excelent; dar ori poate coaliția să facă față obstrucției naționaliștilor și atunci o frânge cu Vasile Lucaciu cu tot; ori nu poate, și atunci e tot una, dacă sunt cu Lucaciu mai mulți, ori mai puțin.

Invingerea dela Beiuș nu ascunde așadară primădie, dar foarte multe momente de compătimit. Atât pentru români (?), cât și pentru maghiari. Să spun mai întâi, cât se poate de drept, ce i privește pe români.

Voința alegătorilor e suverană. Intre marginile dreptului de vot pasiv aleg pe cine voiesc. Dacă undeva în Austria au ales deputat pe un chelnăr prăpădit, și beiușenilor le-a dat legea puțința, de a-l alege pe Vasile Lucaciu deputat. Voința alegătorilor o dirijază însă partidele, și-n cazul de față în primul rând partidul național român e responsabil pentru faptul, că Lucaciu e deputat. Cu acest pas partidul naționalist român, care intră în parlament cu deviza, că voiește să caute apropiere cu celelalte partide parlamentare printr-o muncă obiectivă și că va căuta simpatia opiniei publice maghiare — și-a pierdut titlul de drept, de a lua acest lucru în programul său. *Pentru că Lucaciu nu e politician, ci demagog (???) Lucaciu este postav roșu în ochii maghiarilor și înaintea poporului de rând românesc tocmai de aceea este simpatic. Lucaciu nu este talent, ci între naționaliști este personificarea prigonirii.* În cercul Beiușului n'a dat program, ci și-a arătat ranele, ori a pus pe alții să le arate: anii, pentru cari a trebuit să stea închis din cauză că a fost român. Acest Lucaciu a ajuns popular în sate și partidul naționalist l-a adus pe acest Lucaciu în parlament punându-și la probă toată forța. Prin aceasta a încetat a mai sta la îndoială, provocându-se încăpăținare la pornirile, ce se vor naște între maghiari instinctiv și cu cauză la auzul numelui lui Lucaciu. Partidul, care își propune un astfel de scop, care își pune în mișcare toate bateriile în interesul acestui scop, acela nu se pregătește pentru o muncă parlamentară serioasă, ci pentru — *scandale.*

După scrintelile acestea ziarul amintit începe să înșire negliobiile ungușilor, cari au voit să cucerească cercul Beiușului, cu un necunoscut, cari au încredințat cinstea maghiară unui individ, care e o nulă și în cerc și afară de cerc. Scuză apoi pe țărănenii, cari de astă-dată nu s'au putut expune furiei (!) românilor și acuză vehement guvernul.

Ipocritul articol se termină astfel:

»Lucaciu învinge... El e cel dintâiu deputat naționalist al Bihorului dela decretarea activității. Deputat român a avut între alții pe Iosif Goldiș, care a reprezentat alt cerc cu program liberal. După blândul învățat Iosif Goldiș urmează spintecătorul de după culise al naționalităților, pozeurul cu limbă săbatică, Lucaciu. Aceasta e deosebirea între românii bihoreni vechi și cei de acum — și poate și între sistemul vechiu și nou.»

FOIȚA ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

Idilă.

De Guy de Maupasant.

Trenul părăsea Genova mergând spre Marsilia de-alungul undulațiilor desfășurate de coasta stâncoasă a Mediteranei. Ca un șarpe de fier se târa printre munte și mare pe plajele de nisip galben bătute de stropii de argint al valurilor și intra deodată în gura neagră a tunelurilor, ca o fiară în viziunea ei.

În vagonul din urmă al trenului o femeie pântecoasă și-un tânăr pipernicit ședeau față în față; fără să vorbească, privindu-se numai din când în când.

Ea să tot fi avut douăzeci și cinci de ani și cum sta lângă ușa vagonului, contempla peisajul țărmlui de mare. Era o țărancă vânjoasă din Piemont, cu ochii negrii, cu pieptul voluminos și cu obrajii cărnoși. Sub bancheta de lemn a vagonului, împinsese mai multe boccele, lăsând numai un coș pe genunchi.

El avea aproape douăzeci de ani; era slab, pârlit pe față, ca muncitorii care lucrează pământul în arșița soarelui. Lângă el într-o basma era toată averea: o pereche de pantofi, o cămașă, niște pantaloni, și-o vestă. Sub bancă ascunsese deasemenea ceva: o lopată și-o sapă legate cu o funie. Se ducea să caute de lucru în Franța.

Soarele înălțându-se mereu rispea o ploaie de foc pe coasta mării; era pe la sfârșitul lui Mai și parfumurile înbătătoare imprăștiat în aer pă-

Of, of, vai de capul vostru. Astea vă sunt ultimele arme ale neputinței. Nu vă mai trebuie muli, ca să vă topiți, ca ceara de fața focului.

Cum s'a sfârșit alegerea.

— Știri telefonice dela Beiuș. —

Beiuș, 27 August, orele 4 dimineața. Alegerea s'a sfârșit acum, în mijlocul unei ne-maipomenite însuflețiri.

A fost ales dr. V. Lucaciu, dupăcum urmează:

Au votat 2632 alegători.

Dintre aceștia au votat pentru

Dr. V. Lucaciu 1718

Dr. Kardos 914

Majoritatea lui Lucaciu a fost deci de 804 voturi.

Totul s'a petrecut în cea mai bună rânduală.

Aseară, dupăcum v'am telefonat, nu se știe încă cine, a aprins șurile și grajdurile episcopului dr. D. Radu. Cu toată groaza ce s'a produs românii au stat nemișcați în tabăra lor și au așteptat să le vină rândul la vot. Orice încercare de a i îngrozii pe români și a i imprăștiia, a rămas zadarnică.

Tărcaia aprinsă! Privitor la această comună locuită de vestiții unguri cari până acum erau groaza românilor, cetim în »Függetlenség« de azi următoarea telegramă:

Oradea-mare, 26 August. (noaptea la 1 oră.) Pe la orele 12 în Beiuș mersese vestea că arde Tărcaia. Într'adevăr cerul dinspre Tărcaia era roșu și se vedea ca și când ar arde întreg hotarul. Iute s'a adevărit că știrea e temeinică. În scurtă vreme Tărcaia a ars, deoarece fiind duși toți la alegere, nu eră cine să stingă, așa că la 12 și jum. întreaga comună era numai scrum.

trundeau în vagoane prin ferestrele deschise. Portocalii și lămâii înfloriți exalau parfumul lor dulce, așa de dulce, așa de tare și turburător, amestecându-l cu mireasma rozelor care cresc pretutindeni dealungul drumului, în grădinile bogate, pela porțile tuturor cocioabelor ca și în câmpie.

Pe coasta aceasta rozele sunt acasă...

Ele înecă spațiul cu aroma lor tare și ușoară și fac din aer ceva cu mult mai gustos și mai îmbătător decât vinul.

Trenul mergea încet ca și cum ar fi vrut să întârzie în grădina aceasta în moliciunea aceasta. Se oprea în tot momentul la micile gări, dina-ntea unor căsuțe albe, apoi își vedea încet de drum dupăce fluera lung de tot. Nimeni nu se suia înăuntru. Ai fi zis că toată lumea zace pirotită neputându-se hotărî să-și părăsească locul pe o dimineață de primăvară așa de caldă.

Vânjoasa piemonteză închideă ochii din când în când și-i căsca speriați de câte-ori îi alunecă coșul de pe genunchi. Ea îl prindea, repede, se uită afară câteva clipe și ațipea din nou. Picăturile de sudoare îi broboneau fruntea și respiră greoi ca și cum ar fi suferit de-o apăsare grea.

Tânărul își lăsase capul atârnat și dormea somnul de plumb al osteniților.

De-odată când trenul ieși dintr'o gară, țărancă se deșteptă și deschizând coșul, scoase o bucată de pâine, niște ouă răscapte, o sticlă cu vin, câteva prune și începu să mănânce.

Tânărul la rândul său se deșteaptă așa de-odată și se uită la ea: îi privea fiecare bucăică dela genunchi și până la gură. Rămăsese înlemnit cu

Înștiințare.

Fiind acum vremea când se întocmesc (la comună și comitat) listele viriliștilor, atragem luarea aminte a fruntașilor de pe sate să caute, ceice au acest drept, să fie înscriși. Dacă antistiile comunale fac greutăți, să se adreseze la dl avocat dr. Iustin Marșieu (Arad, Józseffherczegut 1), care le va trimite blancheta de trebuință și le va umbra să câștige acest drept.

Din străinătate.

Reformele judiciare din Macedonia. — În cursul acestei săptămâni a plecat la Macedonia comisiunea însărcinată de a aplica reformele judiciare. Ea se compune din consilierul de stat Vayani bei, vechiu principe al insulei Samos și din ulemău Mahmoud Essad, consilier legist la ministeriul de finanțe.

Se crede, că Mohmaud-Essad, care chiar în iarna trecută, a vizitat, cu aceeași misiune, orașele Salonic, Uskük, Priștina și Monastir va fi numit inspector general al justiției în Macedonia.

O statistică asupra ciocnirii dintre soldații turci și bandele din Macedonia. Hiimi Pașa, guvernatorul general al celor trei vilaețe rumeliene publică o statistică asupra luptelor, pe cari armata turcească le-a avut cu bandele din Macedonia din Martie 1906 și până în Iunie 1907.

Din această statistică rezultă că au avut loc următoarele ciocniri:

Cu bandele bulgare: 74 ciocniri, în cari au fost omorâți 121 comiți, 3 răniți făcuți prizonieri și 24 prizonieri nerăniți.

Pierderile turcilor au fost: 1 ofițer 4 jandarmi și 60 de soldați omorâți; 1 ofițer și 13 soldați răniți.

Cu bandele grecești: 46 ciocniri; 218 antați omorâți; 20 prizonieri răniți și 74 prizonieri nerăniți. Pierderile turcilor sunt: 1 ofițer, 3 jandarmi și 25 soldați omorâți; 40 de soldați răniți.

Cu bandele sârbești: 13 ciocniri; 39 comitagi omorâți; doi răniți prizonieri. Pierderile turcilor: un jandarm și un soldat omorâți; un ofițer, 2 jandarmi și un soldat rănit.

brațele încrucișate, cu ochii ficși, cu obrajii scofălcite cu buzele lipite și uscate.

Ea mănca cu lăcomie trăgând din când în când câte-o dușcă de vin ca s'alunece oule și apoi sta puțin ca să răsuflă. Asfel isprăvi numai decă pâinea, ouăle, prunele și vinul. Cum sfârși masa, băiatul închise ochii. Atunci simțindu-se cam strânsă își deschise pieptarul, și tânărul din față se uită iarăș fără de veste.

Ea nu se turbură de asta și-și deschidea înainte rochia. Apăsarea grea a sânilor destrămă stofa, lăsând să se vază un colț de cămașă și carnea puțin.

Țărancă când se simți mai ușurată zise în italienește: »E așa de cald că nu mai poți să răsuflă«.

Tânărul din față răspunse în aceeași limbă și cu aceeași pronunțare: »E timp frumos pentru călătorit«.

Ea întrebă: »Dta ești din Piemont?»

— »Sunt din Asti.«

— »Eu din Casale.«

Erau vecini. Incepură apoi să vorbească înșirând la vorbe banale pe care le repetă neconștient cei din norod și care sunt de ajuns pentru spiritul lor ușor și fără orizont. Vorbiră de țară. Amândoi aveau aceleași cunoștințe. Înșirară o mulțime de nume împrieteniindu-se pe măsură ce descopereau o nouă persoană pe care-o văzuseră amândoi. Cuvintele repezi, grăbite, ieșeau din gura lor, cu terminațiunile lor sonore și cântecul lor italian. Apoi se informară de dânsii, unul de altul.

Ea eră măritată; aveă trei copii lăsați în paza

Biruința dela Beiuș.

— Dela trimișii noștri speciali. —

Beiuș, 26 August 1907.

Orășelul Beiușului, atât de liniștit a avut azi o zi plină de mișcare, de sgomot și de agitații. Pe timp de 24 ore, privirile Ungariei întregi sunt ațâțite asupra acestui târgușor așezat în frumoasa vale a Crișului-negru. Locuitorii simt că pe azi stăpânirea orașului trece din mâinile lor în mâinile altora și ei trec pe planul al doilea.

La 5 dimineața totul este în picioare. Venind din diferite părți cete-cete de alegători pătrund în inima orașului. Orașul este împărțit în mai multe câmpuri. Cele două tabere au prin soarte câte-o parte a orașului în stăpânire. Soarta, pârdașnică, hotărăște și aici în favoarea adversarilor. Firește din întâmplare. Pretutindeni soldați și jandarmi cari îți țin calea. Fără bilete de trecere ești ținut locul iar având chiar bilet, toți căprarii și sergenții te opresc, te scrutează și te bruschează.

Intrarea alegătorilor.

La orele 5¹/₄ sosește primul grup de alegători. Sunt târcăienii, vestiții târcăieni. Vre-o 100—120 de inși (dl Ciordaș spune că nici 50 din ei n'au vot) vin într'un cortej scurt și sgomotos. Sunt păziți de tot atâția jandarmii cari formează înainte și pe de lături un zid, păzindu-i ca pe niște fiară cari ar putea scăpa și s'ar putea da la oameni. Caracteristic, că nu auzi aproape nici un strigăt pentru Kardos ci numai contra lui Lucaciu. Nu iubirea și însuflețirea pentru Kardos ci ura împotriva lui Lucaciu îi mână. Trecând pe lângă dr. Ciordaș, o ploaie de injurături și insulte se aud.

Un sfert de oră mai târziu sosește cu un tren special dinspre Vașcău primul grup de alegători români. Sunt vre-o 8—900. Au sosit comunele Vașcău, Bărești, Vărzarii de jos și de sus, Câmp, Cărpinet, Leheceni, Săliște, Poieni, Crișciori, Călugări, Săhodolurile, Colești și Briheni.

Este o vedere minunată, un cortej lung de sumane și sarici sure pornește dela gară spre oraș. În frunte merg deputații Vasile Goldiș, Damian și Novac, apoi cu ei fruntașii comunelor cari au pregătit acest convoiu părintele T. Teaha, Nic. Bogdan, părintele Miculea, Alexandru Munteanu cand. de adv. Vasile Teaha, Gh. Bogdan, Maxim Non, N. Todan, etc.

Muzicanții aduși de dl Suciu din Ineu și Cermei (com. Aradului) cântă din clarinete și din trîmbițe. Din rîndurile noastre nu mai conținesc strigătele de »Trăiască Lucaciu« și nu auzi nici o insultă, nici o vorbă împotriva lui Kardos. Din toate casele suntem salutați cu însuflețire. Strigătele noastre se întâlnesc și se unesc într'un singur și mare strigăt de biruință care umple cuprinsul întreg.

La orele 7¹/₂ sosește alt tren special plin cu alegători noștri. Sunt aproape o mie de voturi. Ieșind de pe peronul gării, li-se iau toate bețele și bățele, până și schiopii rămân fără cărji. Intrarea lor stârnește și răspândește acelaș entuziasm ca mai înainte.

În frunte merge românul voinic Iacob Blad purtând un staag. Urmează deputații I. Suciu, St. C. Pop și alți fruntași cu alegătorii din Brădet, Broaște, Dumbrăveni, Chișchou, Măgura, Valea neagră de jos și de sus, Rien, Lunca, Sudrici.

Ceva înaintea lor au sosit în căruțe comunele Cociuba, Lelești, Țigănești. Drăgănești cu vre-o 80—90 de voturi. I au adus dnii Ilarie Crișan, Beiuș, părintele Vasile Terebenț, Eugen Nyéki, Iustin Német, Iuliu Crișan și părintele Ioan Bogdan.

Ultimul transport a fost nesfârșitul șir de trăsuri de alegători din primejduita comună Meziad, aduși de dl dr. Aurel Grozda.

După aceste transporturi izbânda noastră este sigură. Sunt adunate aproape 2500 de voturi.

În tabără domnește cea mai bună voie. Alegătorii noștri văd mulțimea lor și pretutindeni auzea vorbe de nădejde.

Deși se crede contrarul, Bihorul este o frumoasă bucată de românism adevărat, primitiv și neaș. Intrând în munții Bihorului te izbește deosebirea țaranului de aici, față de țaranul din ținurile dimprejur. Îndeosebire pe numele de localități de origină slavă sau ungurească din Ardeal sau Bănat, aici întâlnești tot nume de localități cu dezinentele — ești, — lui, — ori etc. ca Lelești, Drăgănești, Dumbrăveni, Rien, Vărzari, Cărbunari, Mugura, Câmp etc. Aceasta și cu impresia pe care ți-o dă poporul, îți vine să crezi uneori că ești în Moldova.

Căci tot ca în Moldova, aici jidanul este exploatatorul românului. În fiecare sat jidanul este stăpân. El este negustorul, notarul, moșierul și mai ales crișmarul satului. Fenomenele corolare jidanului, sărăcia, lipsa de cultură și alcoolismul nu lipsesc. Cu deosebire alcoolismul a făcut ravagii mari și în unele locuri poporul începe să degenereze.

Bihoreanul este dârz și îndărătnic. El merge după capul lui și nu se lasă dus de nimeni. Dovadă tocmai faptul că până acuma cercurile bihorene au fost toate de opoziție, indiferent faptul că partidul lor de opoziție este tocmai cel kossuthist. Este un semn bun când poporul, în ciuda tuturor asupririlor, îndrăznește să voteze împotriva voinței unei administrații atotputernice și fără respect de lege. Kossuthismul bihorenilor a fost numai o fază de pregătire pentru mișcarea națională și odată obișnuiți cu opoziționismul, munca de deșteptare națională era mai leznicioasă.

Volnicii.

S'au întâmplat multe volnicii mărunte, dar marea volnicie hotărâtoare asupra alegerii nu s'a întâmplat. Nu pentru că stăpânitorii nu ar fi dorit-o și ar fi ocolit-o. Dimpotrivă ei au căutat-o cu orice preț, căci ea și numai ea era lozul cel mare de lotărie prin care ar fi nădăjduit izbânda. Ei au căutat-o, dovadă bandele de ciomăgași târcăieni cari cutrierau stradele de dimi-

sorei sale, pentru că găsisse un loc bun de doică la o franceză din Marsilia.

El, el căuta de lucru. I-se spusese că va găsi de muncă de asemenea pe acolo, căci se ridicau o mulțime de căldiri.

Apoi tăcură.

Căldura devenea nesuferită, căzând ca ploaia pe acoperișul vagoanelor. Un nor de praf sbură în urma trenului și pătrundea înăuntru; parfumul portocalilor și rozelor părea că se îngroașe că se îngreunează.

Cei doi călători adormiră din nou.

Ei deschiseră ochii aproape în aceeaș clipă. Soarele scăpăta în mare, aprinzând întinderea albastră a apei. Aerul mai răcorit puțin, părea mai ușor.

Doica găfăia cu pieptarul deschis, obrăjii i-se înmuiase, ochii i-se stinseseră; atunci zise cu o voce copleșită:

— »N'am dat pieptul de ieri și ametesc par' c'aș leșina«.

El nu răspunse nimic neștiind ce să zică, dar ea reluă: »Când cineva are lapte ca mine trebuie să dea de trei ori pe zi să sugă, căci atingeri te supără rău, par'că ai o greutate pe inimă; o greutate care te împiedică să răsuflă și care-ți zdrobește oasele. E o nenorocire să ai atâta lapte.«

El pronunță: »Da, e o nenorocire. Trebuie să te supere.«

Ea părea într'adevăr bolnavă, copleșită și sfârșită. »E de ajuns să apeși de-asupra, zise dânsa și laptele tășnește ca dintr'un izvor. Zău, e curios să vezi. Poate n'ai crede. La Casale, toți vecinii veneau să se uite la mine.

— »Așa?« zise el.

— »Da, zău. Ți-aș arăta crede-mă, dar asta nu mi-ar sluji la nimic. În chipul asta nu faci să curgă cât trebuie.«

Și tăcu.

Trenul se opri la o haltă. În picioare, dinaintea unei bariere, o femeie slabă și sdrențuroasă, ținea în brațe un copil care plângea. Doica se uită la ea și zise cu un ton compătimitor: »Iată înc'o femeie pe care aș putea s'o ușurez. Și mititelul ar putea de-așemenea să mă ușureze pe mine. Nu sunt bogată pentru că îmi părăsesc vatra și pe toți ai mei, pentru o slujbă, dar aș da încă cinci franci ca să am zece minute copilașul de acolo și să-i dau să sugă. Asta l-ar liniști și pe el și pe mine. Mi-s'ar părea că renasc.

Apoi tăcu trecându și de mai multe ori mâna infierbântată peste fruntea plină de sudoare și gemu: »Nu mai pot să rabd. Simț că mor« și cu-o mișcare inconștientă își deschise deodată rochia. Sânul din dreapta ieși afară enorm, întins, cu sfârcul negricios. Și biata femeie gemea: »Ah! Dumnezeule! Ce să mă fac?«

Trenul începu să meargă continuându și calea prin mijlocul florilor care exalau miresmele lor pătrunzătoare în pacea sărilor calde. Câte odată o barcă de pește părea adormită pe întinderea albastră a mării cu pânza sa albă, neclintită care se oglindea în apă, ca și cum ar fi fost o altă barcă cu capul în jos.

Bietul tinăr, turburat, îngână: »...uite... eu aș putea... să te ușurez...«

Ea răspunse cu o voce obosită: »O! dacă ai vrea. Mi-ai face mult bine. Numai pot să rabd, nu mai pot«.

El ingenunche dinaintea ei și ea se apleacă spre dânsul, ducându i la gură, sfârcul negricios al sinului. În mișcarea ei cu mâinile, o picătură de lapte țâșni din sfârcul sinului, el o sorbi fără preget și apucând ca pe un fruct între buzele sale, mamela grea a piemontezei, începu să sugă cu lăcomie. Amândouă brațele și-le trecuse peste mijlocul femeii, pe care o strânge ca s'o apropie de el și înghițea rar mișcând gâtul ca copiii.

Deodată ea zise: »E destul de aici, ia acum și pe cealaltă.«

Și el luă cu blândețe pe cealaltă.

Ea-și puse mâinile pe spatele bietului tinăr și răsuflă acum cu putere, cu fericire, gustând respirarea florilor amestecate cu adierea aierului, pe care mișcarea trenului îl aducea înăuntru.

El nu zicea nimic. Sigea mereu din izvorul acesta de carne și închidea ochii pentru a gusta mai bine.

Dar ea îl depărtă ușor după asta:

— »Destul. Acum mă simt mai bine. Asta mi-a pus iar sufletul în corp.«

El, se sculase și și ștergea gura cu dosul mânecei.

Ea, vârându-și înăuntru cele două țigve vii, care i umflau pieptul îi zise:

— Mi ai făcut un mare bine. Îți mulțumesc mult«.

Și el cu un ton de recunoștință răspunse:

— Eu trebuie să-ți mulțumesc mai mult, căci două zile de când nu mâncasem nimic.

neața. Pentru ei nu exista nici un cordon, nici o piedecă.

La gară vr'o 10—12 inși așteptau sosirea alegătorilor noștri pentru a-i ataca. Până la sosire ei căutară cap de price pentru a bate pe un preot român, la 5 pași de jandarmi. Dar deputatul Goldiș interveni în mod energic și în cele din urmă jandarmii să uniră ca să răspingă pe mizerabili.

La sosire, toți românii trebuiră să-și predea bețele.

— Ca la Ceh, zise unul lângă mine cu glas cobitor.

Așteptând la gară sosirea unui tren, pe șosea vedem trecând spre oraș un grup de 4 jandarmi având în mijlocul lor pe un tinăr surtucar cu părul negru și alți doi tineri în haine țărănești. Mănilor erau legate în lanțuri.

— Cine-s ? întrebarăm.

Iar jandarmul răspunse scurt și cu gravitatea reprezentantului ideii de stat :

— Sunt agitatori.

Orice altă lămurire ni-se refuză cu hotărâre. Aflăm dela alții din oraș că este absolventul de teologie Terențiu Papp cu doi frați ai săi originari din comuna Butești.

Doi ziariști români atacați mișelește.

Pentru a merge la poște, ziariștii sunt siliți să treacă prin tabăra ungurească. Întorcându-se dela telefon, raportorul »Tribunei« însoțit de încă un coleg sunt atacați de țărăieni. Toată pleava din tabăra ungurească năvălește asupra lor. Pietrile zboară tot mai dese și coadele de steaguri ascuțite să prefac în lănci pentru lovit și înțapat. O clipă credem că suntem pierduți căci plevușca este înfuriată la culme și jandarmii de lângă noi nu să mișcă. În sfârșit strigătele noastre îi unesc și ei opresc pe criminali.

Scena asta s'a petrecut supt fereastra d-nei Ciordaș. Inspăimântată, dânsa strigă dela fereastră după ajutor și ca răsplată *un bolovan o lovește cu violență, în piept sfărâându-o să se retragă dela geam.*

Banda a prins chef de bătaie și de-acum încolo orice circulație cu forța ne este cu neputință. Cerem telefonic oficiului poștal ca un servitor să fie trimis după telegrame și astfel redobândim legătura cu poșta.

După prânz un căpitan de jandarmi ne întreabă și ia proces verbal asupra întâmplării descrise mai sus și noi ne plângem de nepăsarea jandarmilor. Să vedem satisfacția.

Incidente.

Inger Soliman, însoțit de deputatul ungar Korda Bandi a vizitat tabăra noastră. Buna disciplină, ordinea și mai cu seamă însuflețirea peste fire de mare a alegătorilor noștri l-a impresionat într'un chip extraordinar. Când părăsira birtul și intrară într'un birt, Inger Soliman, într'o pornire de sinceritate, îi zise lui Korda:

— După toate acestea, nu mă pot reține ca să strig »Trăiască Lucaciul«!

Răspunsul din partea lui Korda fu o palmă zdravănă. Turcul surprins întâi, apoi înfuriat, lovi pe jidan și o păruială patriotică se încinse între cei doi »prieteni«.

Situația creiată prin încurajarea și cultivarea țărăienilor din partea guvernelor va da roade cari se vor răzbuna asupra ungarilor însuși. Tărcaia este o colonie de criminali întreținută chiar de guvern.

La comisiunea I.

Președintele Wallner Ödön.

Bărbații noștri de încredere: dr. Aurel Lazar și dr. Popoviciu.

La 8^{3/4} s'a început votizarea. Votează Beiușul. Sorțile decid ca alegătorii lui Kardos să vie în-

tăiu. Votează pe Kardos toți ovreii și funcționarii. Vin apoi alegătorii noștri.

În urma mistificațiunii ce s'a făcut cu candidații, alegătorii lui Kardos spun »Kardos Árpád igazgató« iar ai noștri »Doctor Lucaciul«. Și așa însă se ridică mai multe incidente Președintele deliberează lung asupra lor încât își face impresia că vrea intenționat să prelungească alegerea. La 9 fix isprăvește Beiușul. Voturile s'au dat astfel:

Lucaciul	23
Kardos	56

Vine apoi Vașcăul. Votează de aici ungarii și jidovii pe Kardos. Ceialalți sunt toți ai lui Lucaciul. Ei votează așa: »Doctor Lucaciul, popă românească«. La 10 termină și Vașcăul și raportul voturilor este următorul:

Lucaciul	42
Kardos	74

Cei doi candidați pe pae n'au obținut nici un vot. Urmează Băreștii, Cârpenet și Calugeri.

La 11 raportul este următorul

Lucaciul	91
Kardos	79

La ora 12 termină comuna Calugeri Raportul este următorul:

Lucaciul	162
Kardos	82

Câteva minute înainte de aceasta vine majorul de jandarmi și anunță că dânsul nu poate lua răspunderea pentru casa lui Ciordaș, care este păzită de jandarmi, pentru că — zice dânsul — membrii familiei mereu apar la fereastră și prin prezența lor irită mulțimea înfuriată la culme. Se trimite bărbatul de încredere dr. Aurel Lazar să constate adevărul. Câteva minute în urmă se reîntoarce, aducând președintelui cheile odăilor dinspre stradă drept dovadă că acuza jandarmilor e neîntemeiată. Președintele dă ordin să fie întărită paza de jandarmi la casa lui Ciordaș.

La ora 1 votează Verzariu de sus. Votează pe Lucaciul ovreii Stark Samuel. Raportul este

Lucaciul	270
Kardos	84

La 1^{3/4} termină comuna Câmp. Voturile stau astfel

Lucaciul	322
Kardos	94

La 2 și jum. a terminat comuna Băița oraș. Starea este

Lucaciul	389
Kardos	120

La ora 3 și jum. intră comuna Găgășeni. Starea este

Lucaciul	477
Kardos	120

La 5 votează comuna Șteiu. Starea voturilor este

Lucaciul	600
Kardos	138

La 6 votează comuna Valea neagră. Unguri vestesc că acum încep rezervele lor. Se răspândește șvonul că se pregătește o bătaie în noapte, dela care ungarii speră învingerea lor. Fapt e că alegerea se trăgănează în mod suspect. La 6^{1/4} raportul este următorul:

Lucaciul	676
Kardos	181

La 7 ore încep să se ivească țărăienii, însălbătăciți de beuturile de peste zi. Ei sunt singura lor nădejde. Raportul voturilor este

Lucaciul	750
Kardos	183

La 7^{3/4} voturile stau astfel

Lucaciul	800
Kardos	186

La 9 ore voturile se repartizează astfel

Lucaciul	871
Kardos	198

La ora 9 și jum s'a ivit incidentul cu focul despre care vorbim la alt toc în urma căruia președintele a evacuat sala și a scos și pe ziariști. N'am mai putut intra decât dimineața după ce s'a pus ora de încheiere. Situația voturilor era atunci

Lucaciul	1015
Kardos	420

La 2.40 s'a încheiat votarea la comisiunea întâi. Sfârșitul a fost la aceasta comisie

Lucaciul	1023
Kardos	426

Comisia II.

Președinte Györy Géza.

Bărbații noștri de încredere: Gr. Gavril Cosma și George Bogdan.

Votarea începe cu comuna Crișcior. Votarea merge încet și trăganată. Se deliberează mult la fiecare vot. Tărani sunt chestionați asupra celor doi Lucaciul, cari sunt candidați. Ei vin falnic în frunte cu preotul lor Andreiu Popa. Baba George este indus în lista electorală pe numele Baka George. Președintele cu toate că martorii de identitate îl confirmă că dânsul este alegătorul care este greșit scris în listă de Baka — respinge votul. Judele comunal Petru Baba votează și el cu Lucaciul. Terminându-se votarea comunei Crișcior la 11^{1/4} raportul voturilor este:

Lucaciul	97
Kardos	9

La orele 12^{1/2} vine comuna Lehecenii. Votează și judele comunal Nicolae Terme. Raportul este următorul:

Lucaciul	184
Kardos	13

Urmează comuna Lunca. La 2^{1/2} votează comuna Șușt. Starea este la 2^{3/4} următoarea:

Lucaciul	263
Kardos	70

Urmează comuna Brihenii. Votează un om puternic ca un brad stegarul falnic de azi dimineață când a intrat transportul impozant din Vașcău. Votează și judele Ioan Scrofan pe Lucaciul. Starea este următoarea:

Lucaciul	307
Kardos	74

Urmează Dumbrăvenii. În comuna aceasta avem numai 3 voturi. Ceialalți vre-o 20—25 vin în frunte cu notarul și cu jidanii și votează cu Kardos. La 4 votează Valea-Neagră. Kardos are aci două voturi. Dup'aceea votează Chișcoul. Votează și judele Miron Goldiș pe Lucaciul. Starea este:

Lucaciul	349
Kardos	100

La 5 ore deputatul Gaál Sándor intră în sala de votizare și cere întreruperea alegerii cu o^{1/2} oră pentru că comuna lor este departe și n'au putut aduce alegătorii. Se vorbește tot mai mult că se intenționează o prelungire în noapte a alegerii ca apoi să se înceneze bătaie; obraznicul ieșind din sală a strigat către câțiva preoți: »Acestora să le dăm congruă, mai bine spânzurațoare«.

La 5^{1/2} votează comuna Broști. Starea voturilor

Lucaciul	375
Kardos	100

La 6^{1/4} votează comuna Cociuba. Cu aceasta se termină voturile din ținutul Vașcăului. Ținutul acesta a fost aproape întreg al nostru. D'aci încolo vine ținutul Beiușului, în care, spun adversarii, ei sunt tari. Voturile erau

Lucaciul	396
Kardos	141

Începe comuna Poenii-de-jos. Petru Costa nu știe să spuie decât »Popa Lucaciul Vasile«. Fiind și celalalt candidat Vasiliu Lucaciul și și popă este chestionat mult ca să distingă pe candidatul său.

— Pe sângele nost, pe românul Lucaciul votez! — strigă înfârșit, primindu-se acum votul.

La 7 raportul voturilor este

Lucaciul	399
Kardos	167

La comuna Butești încep votanții lui Kardos. Aici s'a desvoltat o teroare mare și notarul român Gavra, absolvent de teologie, a lucrat mai mult contra noastră. Românii au fost cumpărați cu câte 10 fl. și pe fața preotului român Terențiu Pop se citește o rușine că el singur votează pe Lucaciul.

Situația voturilor la orele 7 și jum.

Lucaciul	402
Kardos	186

Comuna Cresuia. Pe Kardos votează doi săteni și antistia. Vine un român. La întrebarea președintelui el zice pe doctor și nu știe numele lui Lucaciul. Președintele îi dator să-i amintească numele tuturor candidaților, nu i-l pomenește decât pe a lui Kardos și astfel românul nu-și amintește de numele lui Lucaciul și votul se anulează. Mai mulți alegători se prezintă dar

președintele spune că n'au vot. Se ivește un incident. Un jandarm trage brutal de șubă pe un alegător. La intervenția energică a bărbatului nostru de încredere, președintele muștră pe jandarm. La ora 8 raportul este acesta

Lucaciu	434
Kardos	204

Urmează comuna *Pociovești*. Incepe partida Kardos. Întâiul votant este Ioan Isac. Lui îi urmează alții 11. Pe Lucaciu votează cel dintâi Dring. Urmează *Beiușul-mic*. În grupa care a venit să voteze unul a votat pe Lucaciu. A fost dat apoi la o parte până ce a venit partizanii lui Lucaciu. Din *Beiușul-mic* au fost cei mai mulți români până acum cari au votat cu Kardos. Vr'o 70 de inși. La 9 ore raportul este următorul:

Lucaciu	446
Kardos	210

La 9 și 3/4

Lucaciu	495
Kardos	223

La orele 10 1/2 situația voturilor:

Lucaciu	518
Kardos	273

Scene interesante să petrec la votarea românilor »kossuthiști«. Pronunțarea numelui lui Kardos le face o greutate deosebită. Cu o bunăvoință extraordinară președintele admite orice variantă.

Un fericean se trudește să rostească și după multe încercări izbutește.

Văzând președintele observă către scriitorii:

»A știut lecția«. Și toți ungurii fac haz pe socoteala românilor care le susține candidatul. Este comuna *Beiușele*. Dintre cele 88 de voturi românești toate s'au dat pentru Kardos. Popa Ioan *Ciora* a zis turmei sale:

— Mergrți acolo unde vă dă ceva.

Părintele însuși nu a votat. Oare lui nu i-au dat ceva, ori nu a vrut să se facă de rușine în fața neamului său?

Dela 11 ore până la 11 3/4 votează un lung șir de români din *Căbești*. Toți votează pe Kardos, mulțumită părintelui *Tempeleanu* din această comună. De sigur Kardos îi va fi arătat recunoștința încă dinainte.

Românii batjocoriți.

La 12 1/4 sosește *Meziadul*, o comună puternică și cu greu de cucerit. Întâi cei cu Kardos. Sunt români și sunt grozav de entuziasmați, încât abea stau pe picioare. *Teodor Pante* este întrebat cu cine votează.

— Api nu știu cum îl cheamă — zice omul scărpinându-se după ceafă.

— Da cine să trăiască? zice președintele.

— Să trăim cu toții.

Un hohot de râsete.

Altul la rând.

— Nu mă împinge, că acuș zic Lucaciu, strigă către jandarmul care-l îmbrânțește. Și mâniaș, îi și zice președintelui:

— Numai d'aia pe Lucaciu.

Firește, nu se admite și nouă nu ne pare rău. Pe altul președintele abia îl ține în picioare sprijinindu-l cu bunăvoință până i-se suflă: Kardos.

Primarul este beat mort și se amestecă mereu în cuvintele președintelui, dând loc la un șir întreg de scene hazlii, prin faptul, că președintele îi tolerează orice, ca unui bun partizan. Dela o vreme pierde însă răbdare. — Dta să taci, că eu fac rânduială, îi zice președintele.

— Faci, dar nu faci ca mine.

Președintele înghite, căci nu se poate pune cu un om beat.

O milă adâncă te cuprinde când vezi, cum și-a bătut joc de acești români rătăciți.

Vin ai noștri tot din *Meziad*. Ei fac impresia cea mai bună căci îndeosebite de ai lui Kardos, toți sunt treji și senini. Dl *Dr. Aurel Grozda* și *Dr. I. Iacob* și *dl C. Ardeleanu* i-au adus și nu i-au părăsit până la 12 1/2 din noapte când le vine rândul. O sutădouăzeci de voturi din 195 sunt ale noastre.

Sfârșitul.

La orele 2 *Meziadul* a isprăvit de vot. La urna 1-mă procedura electorală s-a încheiat și rezultatul iei este:

Lucaciu	1023
Kardos	426, total 1449

iar la urna II-a:

(La ora 2)	Lucaciu	624
	Kardos	424

Până în clipa asta s'au dat deci cu totul 2497, cari să distribue astfel:

Lucaciu	1647
Kardos	850

Este la 2 ore și jum. și mai sunt șapte comune în restanță. Dintre ele *Suncuișul*, locuit de unguri, votează cu Kardos. Tot astfel și din *Iovăniș* fac să mai crească în ultimul moment puțin numărul voturilor lui Kardos. Ca o ironie la urmă votează un român anume *Kóváry* pentru Lucaciu.

Rezultatul.

La ora patru în sfârșit toate procesele verbale sunt făcute și președintele publică rezultatul.

Câteva sute de români, țărani și cărturari s'au adunat în curtea localului de vot I. Lunga lor nedormire li-se răsplătește cu cu știrea strălucitei noastre învingeri. Repetăm cifrele publicate de președinte:

Lucaciu	1718
Kardos	914

Președintele proclamă pe dr. Vasile Lucaciu deputatul cercului *Beiuș* ales cu o majoritate de 804 voturi.

Un lung »*Trăiască*« isbucnește din pieptul românilor.

În locuința ospitalieră a dlui *dr. Ciordaș* o societate număroasă de români este adunată. Doamnele și domniile au veghiat cu toții până la ora asta. Sub impresia uriașei noastre învingeri o horă românească să încinge în jurul meselor și toți sărbătorească cu o duioasă bucurie pe noul deputat român, *dr. Vasile Lucaciu*.

Beiușul în flacări.

La 9 și ceva alarmă îngrozitoare a umplut întreg cuprinsul.

— *Foc! Foc! Beiușul arde!* — s'auzeau strigăte răspândind groază în oameni. Un moment se părea că și în tabera noastră să-și piarză toți capul. Aleargă toți în toate părțile. Dela comisia doua președintele *Györy* fuge lăsând acolo comisia.

»*Vai Doamne!*« strigă îngrozit »să ardem aici«. Scriitorii proceselor verbale fugiseră și ei și rămaseră toate hârtiile pe masă.

Într'un moment conducătorii noștri erau lămurii asupra situației.

Dl *Mihali* ne-a și spus, că partidul nostru a avizat cu două zile înainte pe președintele alegerii că în caz că noi românii vom avea majoritatea, rolul țărăienilor este să zădărnicească actul alegerii prin incendiu. Partidul nostru aflase cu zile înainte despre planul mizerabil. Și așa s'a și întâmplat. Ei trebuiau la desăvârșita lor derută să mai adaugă și mișelia aceasta fără păreche chiar și în apucăturile lor electorale.

Țărăienii pe la orele 9 au aprins paieile de pe domeniul episcopesc de lângă gară, poate drept recunoștință că episcopul gr. cat. le-a dat lor în arândă cea mai bună pășune, ca să n'o dea la *gr. or. români* (o ticăloșie asupra căreia rom reveni N. Red.) Acesta era ultimul adut cu care credeau să zădărnicească alegerea.

Strigăte enorme mai ales în tabera lor. Corteșii lor năvălesc în sala comisiunii I și cu o îngrozire și spaimă prefăcută cer președintelui ca să nu mai fie alegerea fiindcă arde orașul. Președintele a eșit el singur și după ce s'a convins că focul era departe și pe deasupra mai știa despre trucul lor — li-a respins cererea. Atunci au urmat scene mizerabile pusă la cale de deputați ca *Gaal András*, *Horti*, *Korda*, *Farkasházy* și *Madarász*, niște haimanale cu gradul de cul-

tură mai pe jos de-a țărăienilor. Ei vociferau și amenințau chiar și pe președinte, așa încât acesta s'a văzut siliți să-i scoată afară cu jandarmi, lăsând în sală numai pe membrii comisiei. Ieșind afară *Gaal András* răcnea ca un sălbatic:

»D'aceea totuși vom arăta noi că popa valah nu-și va pune piciorul în parlament.«

Într'astea afară mai ales în tabera noastră s'au liniștit spiritele. Clopotele — *cele dela biserică reformată mai ales* — continuau să mai răspândească groază, toată lumea râdea însă acuma de apucătura neizbutită a ungarilor. Ei au încercat să mai sperie lumea și cu un al doilea incendiu, răspândiseră vestea că s'a aprins și o cazarmă de jandarmi, nu mai prindea însă manopera. Câteva minute în urmă ungarilor au și dispărut de pe teren, țărăienii cei vestiți s'au făcut camfor, nu mai erau acolo nici vornicoșii lor de corteși plătiți cu ziua, s'a curățit piața de bețivani și zurbagii și orașul a reîntrat în liniște. La cele două comisii și în casa lui *Ciordaș*, staționau oameni cari știu ce-i omenia, oameni pașnici, cari așteptau în liniște rezultatul.

Pomelnicul trădătorilor.

Am spus că preoțimea în general s'a purtat bine. Învățătorii au fost mai slabi. Dacă țărănimea nu s'ar fi purtat așa de brav, precum s'a purtat, chiar și atunci trădarea lor era o mișelie fără seamăn. În condițiile aceasta însă, când majoritatea covârșitoare a poporului a dovedit că a înțeles glasul de chemare al fruntașilor săi și s'a pătruns de duhul de trezire națională, trădarea mișelească a celor de jos este ca atât mai gravă și ei trebuie mituiți la stâlpu infamiei naționale. Iată-i: *Popa Szabó* (*Iancu*) din *Meziad*, *Miron* din *Burda*, *Ioan Papp Crăsuia*, *Teodor Papp Pociovești*, *Ilie Ciora* (*Beiușele*), *Nic. Horgea*.

Învățătorii din cercul *Vaşcoului* au fost mai bine, iar din cercul *Beiușului* mai rău.

Cel mai mizerabil dintre toți preoții a fost însă popa *Tempeleanu* din *Căbești* care nu s'a rușinat să voteze pe față pentru jidan. Împreună cu cei doi frați ai săi el a format o cărdășie de trădători. *Profesorii liceului românesc din localitate nu au avut curajul pe care l-au arătat 1700 de țărani, adecă de-a vota pe Vasile Lucaciu, marele preot unit.*

Interesul românilor din toate părțile.

Poate niciodată o alegere românească nu a fost urmărită cu atât interes ca lupta dela *Beiuș*.

Au fost atâția factori cari să stărnească interesul tuturor pentru o alegere. Este vorba de cucerirea primului cerc din *Bihor*, iar persoana candidatului singură este în stare să trezească atențiunea generală. În sfârșit liniștea politică a verii face ca sgomotul acestei alegeri să se audă mai departe ca altădată.

Părintele *Lucaciu* a primit în cursul zilei întregi neconținut un mare număr de telegrame dela românii din toate părțile. Din *Sătmar* și din *București*, din *Arad* și din *Sibiu* veneau telegramele de urări de izbândă. La telefon, la locuința dlui *dr. I. Ciordaș* unde părintele *Lucaciu* avea locuința, clopotele sună neconținut și întrebările nesfârșite nu se mai puteau satisface.

Câte inim românești nu se vor fi cutremurat de o bucurie sfântă și fără de margini la aflarea vestii de bucurie!

Al cui e meritul izbândeii?

Izbânda aceasta atât de strălucită a costat o opintire și trudă extraordinară. O ceată întreagă de bărbați au meritul succesului. Părintele *Lucaciu* însuși a cutreierat aproape toate cele opt-zeci și patru de co-

mune ale cercului, o sforțare extraordinară chiar și supt raportul fizic.

Am arătat în numărul trecut cum cei opt deputați și-au distribuit munca de propagandă și organizare. Organizarea atât de minunată și preciză a campaniei întregi se datorește deputatului **Dr. Ioan Suci**, care a prestat o muncă aproape supra-omenească. Nu mai puțină muncă au depus deputații **Goldiș, Vlad, Brediceanu, Mihali, Ștefan C. Pop, Novac și Damian**. Prezența lor a arătat poporului ce va să zică să alege deputați din sângele tău.

Din România.

Alegerea dela Tecuciu. Duminecă s'a făcut la Tecuciu alegerea pentru un loc rămas vacant prin optarea d'ui Sturdza pentru locul de senator de Brăila, la coleg. I de Senat. Iată rezultatul alegerii: Alegători înscriși 208. Votați 166. Anulate 17. Au obținut: Iacob Albu liberal 79 voturi, Nicu Xenopol cons. 46 voturi, Dr. Boteanu, independent 18 voturi, Petru Sachelarie indep. 6 voturi S'a declarat balotaj.

Mișcarea culturală.

Ni-se scrie din Dej: In 28 I. c. Z. Bârsan cu trupa sa va debuta aici.

Inștiințare. Anul școlar 1907/8 la gimnaziul public român gr.-or. din Brad se începe la 1 Septembrie v. 1907.

Părinții, cari doresc a-și da copiii la acest institut, sunt poștiți a se prezenta cu fiii sau fiicele lor în cancelaria direcțiunii gimnaziale în 1—3 Septembrie v. 1907 spre înmatriculare. Școlarii, cari se înmatriculează pentru prima dată la gimnaziul ori școala primară împreună cu acesta, vor aduce testimoniu școlar, extras de botez și certificat de revaccinare. Testimoniul școlar de pe clasa precedentă îl vor prezenta toți școlarii, cari au absolvat clasa precedentă în institutul nostru. Tot în 1—3 Septembrie v. 1907 se vor ține examenele de corigență. Ceice se vor prezenta mai târziu, vor trebui să dovedească cauza întârzierii.

In clasa I gimnazială se primesc numai școlari, cari au împlinit anul al nouălea, dar n'au trecut peste al doisprezecelea; asupra primirii celor trecuți peste doisprezece ani hotărăște conferința profesorală și numai în 4 Septembrie primește atari școlari, dacă nu s'a ajuns numărul de 60 într'o clasă.

Școlarii din clasele populare se vor examina și amăsurat pregătirii lor, se vor primi în școala primară ori în cl. I gimn.

In școala primară didactrul e 6 coroane pe an și 2 cor. taxă de înscriere.

In clasele gimnaziale școlarii români din protopresbiteratele Zarandului și Hălmagiului solvesc didactru de 16 cor. pe an iar ceilalți și cei, cari nu sunt români, câte 24 cor. pe an.

Toți școlarii solvesc pentru bibliotecă 2 cor. la an, taxă de înscriere 6 cor., pentru atestate și anuar 3 cor., pentru »fondul școlarilor morboși« câte 1 cor., pentru maial și excursiuni 2 cor.

Școlarii săraci, diligenți și cu conduită bună se scutesc de didactru, sau se împărtășesc de ajutoare și beneficii din fondul »Masa studenților« sau din alte mijloace, de cari dispune institutul.

Didactrul se solvește deodată la înscrieri, sau în două rate, și anume întâia rată la înscriere și a doua la 1 Februarie.

Toate celelalte taxe în suma de 13 coroane se solvesc de-odată la înscriere.

Fără știrea și învoirea direcțiunii gimnaziale școlarii nu pot apuca cvartire.

Fiecare școlar trebuie să aibă cărțile de școală admise la acest institut. Cărți rupte și murdare, se vor lua dela școlari și se vor nimici.

Dela fiecare școlar să cere să aibă îmbrăcăminte corăspunzătoare și haine de pat.

In 4 Septembrie 1907 va vizita medicul gimnazial în prezența dirigentului de clasă școlarii, se va face împărțirea oarelor și se vor începe prelegerile pe anul școlar 1907/1908.

In 8 Septembrie v. 1907 se va face invocarea Duhului Sfânt și cetirea legilor școlare.

Brad, 10 August 1907.

Direcțiunea gimnazială.

Revista ziarelor.

»Az Ujság« scrie despre chestia repășirii poporalilor din coaliție:

Concertul e complet: după Kossuth coaliția trebuie să rămână împreună, după partizanul său, Barabás, partidul poporal trebuie aruncat afară. După Zboray partidul poporal repășește, după soțul de principii Molnár partidul poporal ar rămânea bucuros, dar îl desprețuiesc, îl perzucută. Acum e sigur, că poporalii ori repășesc, din coaliție, ori rămâne și atunci neapărat și neamănat va repăși. Cine nu înțelege lucrul acesta, nu știe, că ce este coaliția.

O groaznică ciocnire pe calea ferată.

Intre Paris și Bordeaux. — Clonirea a două trenuri. — 13 morți, numeroși răniți. — Jale mare.

Paris, 26 August. Trenul expres care mergea la Bordeaux s'a ciocnit, lângă Coutras, cu un tren de marfă. Amândouă trenurile s'au făcut țandăre și calea ferată înfățișează un câmp de morți și răniți. Dintre vagoanele zdrobite au scos 13 morți. Răniți sunt o mulțime, n'a scăpat nimeni teafăr. In toată Franța jalea e mare. Ministrul lucrărilor publice, Barthou, a sosit la fața locului.

S'a constatat, că pricina nenorocirii este macazul care se stricase și macagiul nu putuse deschide trenului expres altă linie, ci acesta intră peste trenul de povară.

Dintre răniți mulți trag de moarte.

Șase vagoane de persoane și două de marfă s'au făcut puzderie. Intre morți sunt și cei doi mașiniști.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 27 August n. 1907.

Din cauza sftel să-bători de mâine, Aaorm. Născ. de Dzeu (sfta Maria mare) numărul proxim al ziarului nostru va apărea numai Joi la orele obișnuite.

— **P. S. Sa Episcopul Aradului, Ioan I. Papp, pleacă mâine la Budapesta pentru a lua parte la ședințele comitetului de administrare a Fondului Gojdu. P. S. Sa va sta în Budapesta două trei zile.**

— **Știre redacțională.** Redactorii noștri Sever Bocu și G. Pop, cari au fost la alegerea din Beiuș, au sosit azi la orele 4 în Arad și despre cele petrecute ne-au dat raportul pe care-l publicăm în numărul nostru de azi.

— **Audiența lui Tittoni la M. Sa.** Duminecă a fost primit în audiență din partea M. Sale la Ischl ministrul de externe italian Tittoni. Audiența a avut loc înainte de prânz și a durat trei sferturi de oră. M. Sa s'a despărțit foarte prietenește de ministrul italian, dăruindu-i și o fotografie proprie. După Tittoni a fost primit în audiență baronul A.hrenthal. M. Sa a dat pe urmă un dejun, la care au luat parte amândoi miniștri. Ieri dimineață Tittoni a plecat din Ischl cu automobilul.

— **La judecătorie.** Pe ziua de 3 Septembrie n. a. c., dl *I. N Iova*, redactorul nostru responsabil e citat la senatul de punere sub acuză de pe lângă tribunalul regesc

din Oradea-Mare, pentru pertractarea excepțiunilor date în contra punerii sub acuză, pentru adresa coloniei române din Viena, trimisă deputatului naționalist Dr. Alexandru Vaida-Voevod și publicată în ziarul nostru. O să vedem ce-o fi.

Emigrările cresc într'una. Și în săptămâna trecută au sosit la New York 2655 cetățeni unguri, dintre cari 1238 slovaci, 460 unguri, 442 germani, 290 ruteni și 215 români.

— **O dramă înfiorătoare,** s'a petrecut Dum. în Arad: un tată de familie în furia lui selbatică a rănit cu pușcături de revolver 3 persoane. Fiica și soacra atentatorului trag de moarte. Iată amănuntele acestei drame: Iuliu Vadassi, — așa se cheamă bestialul ucigaș — calfă de comerciant, în urma geloziei ce o avea față de nevastă sa a maltrat-o până ce aceasta ne mai putându-l tolera l-a alungat dela sine. Vadassi s'a dus în Budapesta, de unde încontinuu scria nevastei sale ca să-l primească iarăș. Ea însă n'a voit nici de cum să l'asculte: atunci criminalul a început a o amenința, că dacă nu l'primește va ucide fetița, pe care o au din căsătorie. Femeea s'a cutremurat de amenințare, dar n'a voit să creadă. Ieri însă Vadassi împins de furia răsbunării a sosit la Arad și a mers de-adreptul la locuința femeii sale în strada Wesselényi, unde a aflat pe soacră-sa, căreia i-a spus că a venit să omoare fetița dacă nevastă-sa nu-l va primi. Spunea că a adus și revolver cu sine. Soacră-sa a încunostiințat poliția, în secret, despre aceasta. Au și venit doi detectivi, cari l-au aflat pe Vadassi stând în poartă. Văzându-se prins s'a hotărât să-și îplinească mai întâiu înfiorătorul plan. In momentul acela a ieșit sub poartă soacra lui Vadassi și cu fetița, asupra căroră brutalul om a slobozit câte-va focuri de revolver. Soacră-sa a fost rănită la o mână. Biata femeie văzând pericolul a încercat să mântuiască fetița și luându-o în brațe a încercat să fugă cu ea, dar un alt glonte a ajuns-o în cap și astfel după câțiva pași a lăsat copila în stradă. Nemernicul s'a aruncat atunci asupra nevinovatei ființe, a ridicat-o dela pământ, și strângându-o la piept cu brațul stâng, cu mâna dreaptă i-a așezat țevă rev lverului pe tâmplă și a împușcat-o. In decursul dramei Vadassi a rănit în piept și pe detectivul Horváth. Toți trei răniții au fost duși la spital. Criminalul a fost deținut, într'o cărciumă, unde se refugiasc.

— **Despărțirea ierarhică a românilor din Oreșăț.** Locuitorii din comuna Oreșăț, deși aproape 6 părți români, au fost supuși în cele bisericești consistorului sârbesc al Vârșetului având însă favorul de a li se face slujba în biserică precum și la celelalte întâmplări din viața lor în limba română. Această împrejurare a durat până la anul 1905, când a fost numit de administrator un preot venit din Croația, care afară de sârbescă, altă limbă nu vorbește. Acesta a denegat credincioșilor români slujbele rituale în limba română. Devenind generală nemulțumirea între credincioșii români, fruntașii lor au început a bate căile către autoritățile sârbești din Vârșet. Rezultatul a fost — nul. La sfaturile înțelepte și binevoitoare ale P. O. D. protopresbiter Traian Oprea, credincioșii din Oreșăț au înaintat rugare către Ven. Consistor diecezan al Caransebeșului pentru a face pașii de lipsă, ca în scurt timp să li se facă despărțirea de către ierarhia sârbească. Rugarea lor s'a ascultat. La conscrierea sufetelor, s'a constatat că șase părți sunt români. Avem speranță, că încorporându-se odată mitropoliei române, această comună se va redeșteptă din amorțala, în care ani dearândul a zăcut, și condusă și povățuită de oameni harnici și iubitori de neam, va deveni un stâlp puternic al bisericii noastre. (*»Foia Diecezană«*.)

— **Duh național la Ibașfălau.** Sub acest titlu »Libertatea« scrie: In 11 a lunei c. țărancele din Ibașfălau au predat 2 cununi frumoase aranjate în tricolor și cu frunză tricoloră, D-soarei Clementina Câmpianu, care s'a purtat așa de brav și românește la petrecerea din 4 August în Ibașfălau, — rușinând și certând pe manifestanții unguri, cari au vrut să ne împiedece petrecerea despre care s'a scris și în »Libertatea« Cealaltă cunună au fost predată însuflețitului român bun energetic dr. Alexandru Morariu avocat tinăr iubit de jurul întreg, care a suferit și suferă multe dela

acești armeni maghiaroni ai Ibașfalăului, fără să-i pese de ei.

Cununile au fost predate de o țarancă cu numele Ludovica Stoica salutând pe cei onorați, cu următoarele cuvinte:

»In numele româncelor de aici Vă dăruim aceste anume pentru simțemintele românești ce le păstrați!«

Apoi au cântat două strofe de versuri ocazionale, făcute anume pentru acest privilegiu de cătră drăguța țarancă Ludovica Stoica. Bravă copilă! Iată și numele celorlalte: Ana Stoica, Reveca Turcu, Ileana Stoica, Ana Feteceanu, Maria Pușcariu și Maria Feteceanu.

Laudă se cuvine vouă fice și dragi românce, cari a-ți ajuns să pricepeți așa de frumos dragostea de neam și limbă.

— **Un preot care nu păstrează și nu cinstește dreptul bisericii sale.** Dam loc următoarei corespondențe care vorbește atât de elocvent, încât nu mai are lipsă de comentariu, ci numai de atențiunea și energia autorităților superioare bisericesti:

În zilele acestea primesc o scrisoare oficioasă pe plicul căreia stă tipărită adresa: 1907 évi. A Szászvárosi Gör.-Kath. Eperesi Hivataltól. — szám. Tisztelendő Gör.-Kath. Plébánia Hivatalnak. N. Hivatalból — Egyházi ügyben. Portomentes, iar pe dosul plicului sigilul cu inscripțiunea: A Kudsiri kerület Gör.-Kath. Eperesi Hivatal, Szászváros — fără an.

La prima vedere — după exterior judecând — am cugetat, că va fi vorba de un district protopopesc gr.-cat. maghiar — desfășurând însă plicul, spre cea mai mare a mea surprindere, văd și cetesc scrisoarea oficioasă a parohului din Orăștie, dr. Valeriu Frențiu, care de bună seamă va fi și șeful districtului protopopesc Cudjir, la care scrisoarea e alăturată lista de colectă pentru edificarea bisericii gr.-cat. române din Orăștie.

Ei bine Clarissime! Cum te lasă inima, ca să nu pui pe plic și adresa în limba oficioasă română, care-i și cea legală? Pe ce te bazezi, — de ai pus pe sigilul oficios al districtului protopopesc inscripția în limba maghiară?

Să admitem, că din cauza sărăciei nu s'a mai tipărit și din lipsa de timp nu s'a mai scris adresa pe plic și în limba oficioasă legală română — va să se zică nu s'a omis aceasta din desconsiderare — dar un lucru totuși trebuie să-l admittiți și claritatea Ta — până când vei dovedi contrarul — că inscripția maghiară de pe sigilul oficios al districtului protopopesc constituie o flagrantă violare și transgresiune a canoanelor bisericesti existente în provincia metropolitană gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, de care se ține și dieceza Lugojului. (*Gaz. Trans.*)

— **De invidiat.** În una din ședințele literare a meseriașilor români din Sibiu, au fost la un loc peste una sută persoane. Se vede că pe oamenii, cari stau în legătură cu această societate, nu-i împiedecă năduful verei, nu neajunsurile zilnice, când vorba este de a conlucra la scopurile nobile, ce ea le urmărește. Trecerea, de care Reuniunea se bucură în cercuri tot mai largi între altele o reamă și faptul, că nu unul din cei cari se îndepărtează din Sibiu, aparțină el clasei inteligente, sau clasei meseriașilor, ține să-și exprime regretul de a nu mai putea sta în apropierea ei, de a nu mai putea conlucra cu ea, care atât de bine știe împreună folosul cu frumosul. Exemple în această privință ni s'au dat la această ședință prin prezidentul Victor Tordășianu, următoarele:

Binemeritul prietin și cald sprijinitor al tuturor afacerilor noastre culturale, venerabilul bătrân, dl. Const. Stezar, căpitan c. și r. în penziune membru ajutător dela înființarea Reuniunii și mai în urmă membru onorat al ei, apropiindu-se de vârsta de 94 ani cu cari Dumnezeu l-a înzestrat, hotărâre a luat să-și petreacă restul zilelor în comuna sa natală Jina, sub scutul fiului său adoptiv a parohului Nicolae Vlad Stezar. La despărțirea sa de Sibiu, unde a fost împreună muncitor cu nemuritorul Andrei baron de Șaguna și cu generația ce i-a urmat, dl. Stezar a adresat dlui Tordășianu cuvinte de încurajare și de stăruință continuă, ca astfel oboselele sale de roade belșugate să fie încoronate. Între alte dăruiește Reu-

niunei un fotel cu dorința ca pe el »să șadă mulți prezenți și mulți Tordășeni«.

— **Din dieceza de Gherla.** Aflăm din »Revista Bistriței« că veneratul Consistor de Gherla face cunoscut clerului, că un speculant evreu, numit Kohn Elek, din Gherla, vinde icoane și ornate bisericesti cu recomandare falsă, că ar fi fabricate de călugării dela Nicula, sau că se vând în favorul acelei mănăstiri. Se fac atenți preoții să ferească pe credincioși de astfel de înșelători. »Unirea« adaugă din a sa parte, că până când ornate sacre se pot comanda dela atelierul de ornate din Blaj și până când profesorii Oct. Smigelschi și Fl. C. Domșa, pregătesc orice fel de icoane, cu prețuri foarte convenabile, e o risipă a mai da banii la străini.

— **Congres anarhist.** Săptămâna viitoare se va ținea în Asterdan congresul anarhiștilor internaționali. Ședințele vor fi secrete și numai seara de orele 7—10 vor fi deschise.

— **Necrolog.** Văduva Ana Lungu născută Popa în numele său, a fiilor săi și numeroaselor rudeni cu inimă îndurerată aduce la cunoștință, că mult iubitul ei soț, resp. atât și rudenie Gavril Lungu, preot rom. gr.-or. în 12/25 August a. c., anul al 65-lea al vieții și 39-lea al preoției și fericitei sale căsătorii, după un morb de 5 zile și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului. În mormântarea scumpului decedat se va îndeplini în 14/27 August d. m. la 2 ore, când rămășițele lui pământești se vor depune spre odihna vecinică în cimiterul bisericii din localitate. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

— **Cărți de școală.** Se aduce la cunoștința domnilor profesori și învățători, că manualele de școală scrise de fieertatul profesor dr. Ioan Petran, cărți aprobate de venerabilul Consistor și înaltul guvern, sunt de a se căpăta și acum la vând. A. dr. Petran, Arad strada Lazar-Vilmos 4. Aceste manuale sunt:

1. Gramatica rom. pentru învățământul secundar partea primă Etimologie cu prețul 2 cor.
2. Gramatica rom. partea doua tot pentru învățământul secundar Sintaxa cu prețul 1 cor. 50 fil.
3. Gramatica elementară pentru cl. III. prețul 30 fil.
4. Gramatica elementară (continuare) prețul 60 fil.

Domnii profesori și învățători primesc rabat 20%.

— **Cea mai bună fabrică de instrumente muzicale** este a lui Reményi Mihály, instalatorul Academiei maghiare de muzică, chiar de aceea nimeni să nu cumpere instrumente muzicale, fie acelea pentru vioară, harmonice, flaută sau ori și ce etc., până nu va ceti și noul catalog ilustrat de 315 pagini a lui Reményi, ce se trimite gratuit din Budapesta, strada Királyi 78/k. Prețuri foarte ieftine. Preliminare fac gratuit.

Dregeri de toate instrumentele în modul cel mai ieftin; despre fiște-care instrument am catalog deosebit.

— **Săpun de viorea de Parma.** Sub aceasta numire de câțiva ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de vioare? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face fața fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aștepta, ca publicul mare să nu întrebuițeze acest săpun, numai ca să-i tindă mâna de ajutor pregătitorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil., 3 bucăți 2 coroane 20 fil. Pregătește Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă, Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drugheria lui Voitek și Weisz, Lugoj în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

— **Aduc la cunoștință, mult on. public, că am deschis birtul „8 8 8“.** Bucătărie foarte gustoasă, burgheză maghiară. *Vinuri curate proprii. Bere de curte dela prima societate maghiară pe acții, pentru bere. Un păhar 16 fileri, păhar mare 24 fileri.* Rugând părtinirea mult on. public, rămână cu stimă Répássy Pál.

— **Atragem atențiunea on. public cetitor asupra anunțului lui Keleti József.**

Atragem atențiunea asupra anunțului lui Reményi Mihály.

Economie.

Bursa de mărfuri și cfecte din Budapesta

Budapesta, 26 Aug. 1907

INCHEEREA la 11 ORE :

Grâu pe Oct. 1907 (50 klg.)	11.40—11.41
Secară pe Oct. 1907	9.48—9.49
Ovăs pe Mai	8.07—8.08
Cucuruz pe Iulie 1907	6.68—6.69

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Octomb. 1907	11.42—11.43
Secară pe Oct. 1907	9.49—9.50
Ovăs pe Mai	8.06—8.07
Cucuruz pe Iulie 1907	6.68—6.69

BIBLIOGRAFIE.

A apărut: »Luceafăru« Nr. 15 cu următorul sumar: Oct. C. Tăslăuanu † Nicolae Ion Grigorescu. I. U. Soricu, Dor (poezie). I. Agârbiceanu, Doi bătrâni. A. Seca, Departe (poezie). Dr. Alex. Bogdan, Limba literară și limba populară. M. Cunțan, Doină (poezie). G. C. Ionescu, Boierul (novelă). I. Borgia, Ifigenia în Taurida de Goethe. Cronică: În mormântarea lui Grigorescu. Cum cinstesc alții și cum știm noi cinsti memoria bărbaților mari ai neamului. Răspunderea celor ce scriu față de publicul cetitor. Știri. Bibliografie. Ilustrațiuni: N. Grigorescu. Casa pictorului. O dimineață de vară. Car cu merinde. Cârșimă la drum.

A apărut: »Istorie biblice« de Nicolae Crișmariu paroh-catihet. Cartea de religie pentru școlile elementare, aprobată de Ven. Consistor arădan sub nrul 3038/1907 a apărut decurând în tipografia diecesană din Arad și are următorul cuprins:

- Testamentul vechiu.
I. Timpul primitiv. II. Timpul patriarhilor. III. Timpul judecătorilor. IV. Timpul regilor. V. Timpul robiei din Asiria și Babilon. VI. Timpul după robie.
Testamentul nou.
I. Timpul nașterii și prunciei lui Iisus. II. Viața publică alui Iisus.
A) Iisus ca învățător. B) Iisus ca făcător de minuni. C) Iisus ca proroc.
III. Suferințele, moartea, învierea și înălțarea lui Iisus.

Alegerea, rotunjirea și împărțirea materiei precum și tratarea ei metodică, sunt proba cea mai elocventă despre valoarea cărții.

Cartea se poate procura dela tipografia diecesană din Arad, cu prețul de 40 fil.

»**Cantorul bisericesc**« opul dlui G. Bujigan învățător în Deliblat (Temes m.) încurând va ieși de sub tipar. Din acest op s'au scos până acuma 21 coale de tipar. Opul atât ca cuprins, cât și ca aranjare, e neîntrecut în literatura bisericască — la noi. Abonamente se mai primesc până la finea lui August, când opul va apărea complet.

Prețul opului broșat: 8 cor.; legat în pânză — bogat aurit 10 cor.; legătură luxoasă — în piele, 14 cor.

Poșta Administrației.

Banca Poporală. Dezna. Am primit 24 cor. abonament pe 1907.

George Turcean. A. Telek. Am primit 4 cor. pe Iulie și August 1907.

P. Ardelean. Am primit 12 cor. ca abon. pe sem. II 1907.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.
Editor-proprietar George Nichin.

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás — maeștru de monumente și pietre de cimitir. —

Fabricație proprie din marmoră, granit, syenit, labrador etc., din pietre de mormânt magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.
Cancelaria și magazinul central: **Kolozsvár, Dézsma-u. nr. 21.** Telefon 662.
Filiale: Nagyvárad, Nagyszében, Déva și Bánpatak.

Prăvălie nouă! **Fischer Mór** Prăvălie nouă!
ARAD
Piața Andrassy 20.
(Palatul Fischer Eliz.)

Magazin bogat asortat de cele mai bune
articole de porțelan

sticlă,
LĂMPI
RAME,

argintărie-china și alpaca
obiecte de lux și tacâmuri.

Jucării de copii. Păpuși.

TRUSOURI DE MIRESE.

Cel mai bun isvor pentru obiecte de ocazie
și cadouri.

Rame din cele mai frumoase, se pregătesc re-
pede și punctual.

Serviciu prompt și cu atenție!

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără
pentru prețul cel mai mare
de zi, ori schimbă pentru alte
obiecte de aur și argint.

Pentru cei ce
pățimesc de surpătură

Cea mai nouă invenție de ban-
dăgiu ces. și reg. brevetat pneu-
matic cu pelotă de cauciuc, cel
mai perfect în felul său alui KE-
LETI!

Oprește surpătura cea mai mare
și vechie fără de a cauza dureri.

Prețul: pentru o latăre 12 co-
roane, pentru amândouă laterile
24 coroane.

Mulțime de epistoale recunoșcă-
toare din patrie și străinătate, dela
cei mai vestiți medici și profesori.

În institutul meu artistic pentru
ndreptarea corpului, ce susțâ de
5 ani, pe lângă controlul unui
medic de praxă al orașului Budapesta, să pregătesc pe
lângă prețurile cele mai efine, cele mai perfecte instru-
mente tehnice, ca

picioare și mâni artificiale pentru cei
amputați.

Corzette și indreptătoare pentru cei în creștere strâmbă

Mașini de proptit și umblat pentru ce,
ce suferă de
dureri de oasă, închieturi, tuberculoză, boală englezească,
rheumă și garb-vire.

Lepători pentru pânțec și clorapi de cauciuc pentru
sărcei și convulziuni.

Damele sunt servite de femei.
Seracii, conform înțelegerii, vor plăti în rate.

Cereți gratis și franco catalog provăzută cu peste
3000 figuri.

KELETI J. fabricant de instrumente artistice igienice
BUDAPEST, IV., Koronaherczeg-u. 17-18

(În palatul claustrului ordinului monahal Szervita).
Fabrica: Bpest, IV. Koronaherczeg-n 14. — întemeiată 1878.

— Corespondența în limba română. —

De vânzare

La subscrișul se află de vânzare:

1. Struguri de masă foarte frumoși
cu 60 fil. klgr., iar dela 5 corfe (à 5 klgr.)
în sus cu 50 fil. franco.
2. 10,000 oltoi de vie soiul mustafer,
cu și fără de rădăcini (preși moderat).
3. 2000 pârpori rip. portal.

Petru Vancu,
învățător în Magyarád.

In atențiunea
proprietarilor de pământ, notarilor,
învățătorilor și a publicului călător!

In cafenea mea

MOTOR

Arad, str. Boros Béni (casa Vanicsek)

(în apropierea gării de motor), oricine se
poate distra plăcut. — În toată ziua muzică.

Buffé rece și beuturi excelente.

Prețuri solide și serviciu punctual.

Deschis până dimineața.

Rugând sprijinul tuturor, sunt

cu stimă:

Lukács Fülöp László,
cafegiu.

Cine are năsip sau petriș se schimbă
în „Bae de aur“

dacă se ocupă cu prepararea petrilor în
mod artificial.

Se pot prepara cu mici cheltueli:

Cărămizi de pârte din ciment prepararea à 1000 de bucăți . . . 18 C.

Tigle de ciment pentru acoperiș prepararea à 1000 bucăți. . . 40 C.

Plăci de ciment prepararea à 1000 bucăți. 50 C.

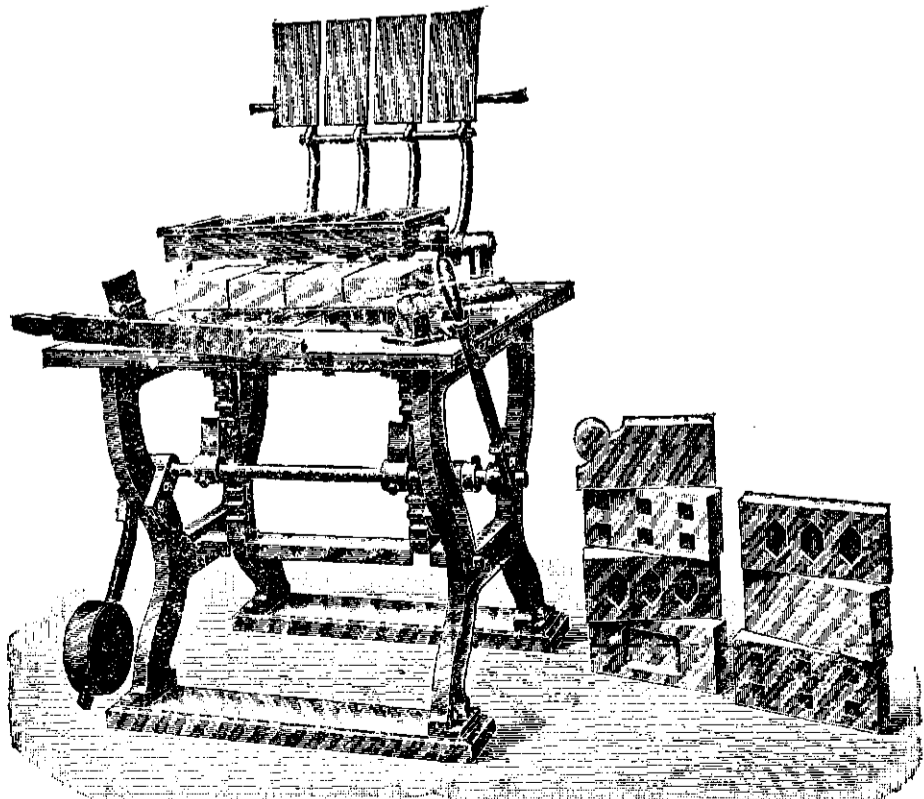
Burloane de ciment pentru scocuri, inele de ciment pentru săntâni ș.

Mașinările necesare pentru fabricarea celor de sus le livrează

ERNST TIETZE fabrică de mașinării liferite medailate în mai multe
rânduri și turnătorie de fer GUBEN N. L. Germania.

Reprezentat de cătră:

BÜSCHITZ MÓR în KOMÁROM.

CATALOG ILLUSTRAT ȘI PROIECT DE BUGET gratuit
rimite reprezentantul fabricii Büschitz Mór, Komárom,
cătră care trebuiesc adresate și scrisorile.

Muzica de casă a viitorului e

HARMONIUM

care și până aci a cucerit saloanele celor mai distinse
cercuri sociale. Unde este pian la casă, acolo numai atunci
va fi completa harmia, dacă în fața lui va fi și un harmonium.
Intre harmonii cel mai escelent e

Harmonium Aeol,

pe care îl reprezintă singura și cea mai
veritabilă, solidă și avantajoasă firmă
a lui

Reményi Mihály

fabricantul muzicaliilor pentru Aca-
demia reg. ung. de muzică.

Nu cumpărați deci harmonii

până n'ați văzut catalogul nou ilustra-
t a firmei REMÉNYI,
care se trimite gratis și franco din BUDAPESTA, VI., str.
Király nr. 58 Tr.

Haermonium Aeol e cel mai acomodat pentru
școale, coruri, capele, bisericii, fiind că tonul e ase-
nenea întru toate tonului Organelor și le poate perfect
suplini. Piane și pianine noi și folosite se ca-
pătă dela 180 florini în tot felul de preț.

Renovări prin meșteri specialiști cu prețuri mo-
derate.

Epistoalele de recunoștință se pot vedea.

Telefon 87-84.

O păpușă pentru probă
 numai 5. cor. 50 fileri.
 Pregătit cu pânză 9 coroane.

Se află la pregătitorul de păpuși de probă

VAJDA SAMU
 BUDAPEST, Károly-körút 11. sz.

Mare institut de reparat de păpuși de jucărie.
 Preț-curent gratis! Reparare de păpuși!
 Vanzare en gros și en detail.

telefon 545.

Adresa telegrafică: Reppmann, Arad

Atelier de arhitectură alui

Reppmann Gyula
 arhitect.

Cancelaria de arhitectură și întreprinderi de zidire:

Cancelaria filială: ARAD, Weitzer János-u. 13 (peste drum de poșta principală).
 Cancelaria principală: BUDAPEST Baross-utca 46.

Primește tot felul de lucrări de biurou în cadrul arhitecturii.

Planuri în stilul cel mai modern, precum și planul cheltuelilor, se angajază la prețuri ș. a.
 Servește tot felul de lămuriri pe terenul arhitecturii.

Recomand tuturor fierbătorilor de rachiu și de spirit

căldările
 mele cele mai nouă și de construcția cea mai nouă, brevetate, făcute după sistem propriu.
 Prețuri solide și fixe.

Afară de căldările de fier rachiu pregătesc în atelierul meu injectoare practice, de sistem propriu, contra peronosperii. În totdeauna în magazinul meu cantitate mai mare de injectoare, ca să pot satisface momentan comanda mai mare. Afară de aceea am în magazin tot felul de vase de casă de aramă, pregătite de mine, cu prețul cel mai eulant. Trimet franco prețuri curente ilustrate.

MILAN T. IOVANOVIĆI, căldărar
 UJVIDEK, strada Lázár nr. 14.

Mașini pentru stropirea viilor și arborilor

Construite de oameni specialiști distinși întrec atât în privința lucrării, precum și a durabilității orice fabricate de până acum. Nu face risipă în materie și e ușor de mannat de către oricine.

Un stropitor foarte tare făcut cu totul din aramă, supus probei, trimitem de bucata cu preț de 45 coroane.

La comanda de odată a 10 bucăți un scazământ de 5%.

Pentru fiecare bucată 5 ani garanță, se pot comanda exclusiv la noi fabricanții.

Pregătim orice fel de cazane de orice sistem pentru fierberea rachiului, cu aparat de recurare după plac, sau după sistemul inventat de noi, prin care câștigăm cu 20% mai mult rachiu și mai gustos decât până acum.

La comandă trimitem căldări pentru lictare sau de orice fel.

Lucrările de aramă le efectuăm iute și punctual.

La comanda ne rugăm dacă se poate a ni se trimite desemnuri și măsuri.

Szjjártó Testvérek, arāmari
 depou pentru fabricare și reparaturi de stropitoare în Kecskemét.

Hopp Károly
 cancelarie tehnică
 ARAD, STR. SZÉCHENYI Nr. 5.

Planuri și execuții: Pentru provedere cu apă și iluminare precum și pentru colonii de motoare etc.

REPREZENTANȚA
 fabricelor de specialitate de prima calitate.

Numai articole bune
 se pot căpa la

HEGEDŰS GYULA
 prăvălie de parfumuri, rechisite de barberie în Arad
 ANDRÁSSY-TÉR 15.

Mare asortiment de rachete veritabile englezești pentru tenis și mingii, folbaluri, mingii de goma, coșuri de călătorie, cosmeticuri francezești și englezești.

Inștințare.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public din loc și jur, că în locuința mea din strada Bercsényi, nr. 8 Arad efeptuesc tot felul de

planuri de zidărie
 pe lângă prețurile cele mai reduse.

Insemnez că în urma praxei mele continue de 32 ani, mă nizuiesc ca în totdeauna să câștig îndestulirea onoratului public doritor de a zidi. Nu sunt membrul nici unei societăți și tot felul de zidărie o efeptuesc cât mai curând.

Cerând sprijinirea, sunt cu profundă stimă:
Horváth József, măestru zidar.

SCHMIDT FRIGYES és TÁRSA.
 Atelier de repararea mașinelor și de lăcătușerie, provăzut cu putere electrică.
 Nagyvárad Hattyu-utca nr. 2.

Pregătim tot felul de lucrări, cari se țin de bransa noastră; astfel de exemplu: Lumini electrice, porți de pompă, îngrădiri la bolte de morți și orice lucrări de relief și gustos mod. Pregătim apoi și reparăm și provedim din nou: tot felul de mașini de economie, instrumente de economie, instrumente de aranjamente de moară, Transmissiuni, mașini de vapor, etc. Acestea din urmă, ca măiestri mașiniști, ce luăm pe răspunderea noastră.

Mai ales punem mare pond pe îmbunătățirea mașinelor de tipografie și mutarea tipografiilor, fiindcă SCHMIDT FRIGYES, membrul firmei, a servit 14 ani doșrându-l în fabrica de mașini alui Wörner J. és Társa din Bpesta.

Lucza József

curăţtoare de rochi chemica și gouvrat
SEGHEdin, strada Laudon nr. 9.

Rochi pentru dame, haine bărbătești și de copii, îmbrăcăminti preoțești, uniforme militare.

OBIECETE PENTRU CASĂ

perdele, fețe de masă, cuverturi, broderii, stoffe de mobile, mănuși, umbrele și tot felul de obiecte din fahul acesta. Rochiile se curăță întregi nedescusute, fără să-și piardă culoarea, lustrul și fasonul.

Curăţitul unei haine bărbătești 1 fl. 20 cr.

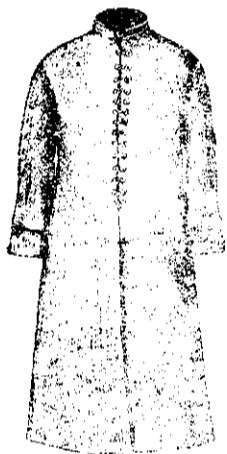
Micile reparații și călcatul hainelor dela curăţit, este gratuit.

Catifea și plūs, se primește pentru aburat. Gouvratul se execută în felul cel mai frumos și uimitor de ieftin. Curăţitul chemica al perdelelor de dantelă, se execută cu multă îngrijire.

Comandele din provincie, se execută punctual și repede.

AVIS!

Am onoare a aduce la cunoștința On. domni preoți și comuni bisericești că în atelierul meu

fac haine bisericești haine pentru preoți,

odăjdii, steaguri, prapori, haine pen-

tru diaconi și îmbrăcăminte albe pentru băeți etc., cu prețurile cele mai ieftine și prompt.

Așteptând sprijinul D-V. sunt

cu stimă:

Stefan Radonits

KIKINDA,

strada Sârbească No. 2455, în apropierea poștei mare.

BETIA

e vindecabilă cu remediul de Frankl, contra beției. Se poate da fără știrea celui bețiv în orice băutură spirtoasă. Nu are nici un gust, nici miros. Nu e vătămătoare sănătății.

Prețul unei doze întregi, cași care nu se poate trimite mai puțin e 5 cor. Acest medicament mare nu se poate nicăiri comanda și avea decât dela

Frankl Antal, farmacist.

Szeged, Felsőváros 20.

— Se trimite pe lângă discreție —

Se nu mai suferi nimeni!

pentru că poți scăpa de ori-ce durere provenită din răceală prin vestitul

Spirit de gheață (jégzesz).

E singura mângâiere pentru cei ce sufer de podagră ischiași și reumă.

Nu este numai un medicament indispensabil de casă, dar din cauza efectului grabnic și radical chiar o minune.

Di învățător-director Z. Szöke Albert din Panczélcséh îmi scrie următoarele:

Spiritul de gheață l'am primit cu multă plăcere; mi-a făcut o mare bucurie, că în trei rânduri și anume la o durere de măsă, la durere de stomach, la durere de înțepirea gâtului și odată la durere da cap l'am folosit cu deplin succes. Il recomand călduros ori-și-cui, căci e o adevărată binecuvântare pentru cei-ce sufer.

Mai cer 3 sticle mari.

Durerea de dinți și de cap înceată deloc de el.

La oboseală, simț de slăbiciune, la esofarea după lucrul greu, la împunsături din coastă, la scrintituri, la dureri de stomach, de piept și la dureri de foale etc, după o

singură frecare omul se simte ca de nou născut. Minunatul Spirit de gheață a întrecut D-Tale toată așteptarea mea, drept aceea mai cer șese sticle mici din acest medicament escelent. Cu deosebită stimă

Kékellő Josif László, paroch.

Dragă Die apotecar! Binevoește a-mi trimite cu rambursă șase sticle mici din vestitul

Spirit de gheață (jégzesz)

cu întoarcerea poștei; căci au un efect foarte bun și se pot folosi cu un mare rezultat: și-l recomand foarte călduros ori-și-cui.

Dumnezeu să trăiască pe inventatorul spiritului de gheață.

Atkár Bander Gábor, măsur.

E cu neputință a înșira nenumăratele epistole de recunoștință și mulțumită, prin cari e laudat spiritul de gheață.

Aceste puține specimene dovedesc escelența și marea lui răspândire într'un timp foarte scurt, încât deja are și imitatori.

Inventatorul și unicul său fabricant este:

Szémann Ágoston

apotecar

HATVAN.

3 sticle mari sau 6 sticle mici trimit franco ori-unde.

Prețul: 1 sticlă mare 1 cor. 20 fil., sticlă mică 60 fil.

Fie-care sticlă e sigilată și numele inventatorului se află atât pe sticlă, cât și pe avisul de folosință.

Pe postă se numai 3 sticle mari sau 9 sticle mici se poate trimite.

Să ne ferim de imitațiuni.

AVIS. Un candidat de avocat

cu praxă bună,
care să știe lucră independent.

Pentru condiții a se adresă la subscrisul.

Dr. Octavian Vasu,
advocat, Făgăraș.

Ioan Philipovits

fabricant

de ornamente, steaguri bisericești

steaguri pentru reuniuni și baldahin

VERSECZ.

Înștiințare!

Am onoare a aduce la cunoștința onorabilului public consumator, cumcă

măcelăria mea

din Str. Florian am mutat-o de prezent în Str. Aulich Lajos Nr. 16.

recomand totodată tot felul de preparate din carne proaspătă de porc și rog pe on. public să mă părtinească.

Cu distinsă stimă:

George Simandan
măcelar.

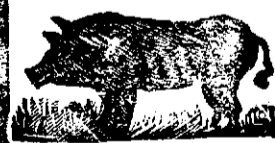
Mașini de cusut.

De tot noi cu 30 fl. și mai mult; expert reparate pentru familii și industriștii dela 12 fl. în sus le liferează pe lângă garanță

Habán József, mechanist

Budapest, Almássy-tér 14.

— Prețuri curente ilustrate se trimit gratis. —
Correspondența în limba maghiară, germană și slovacă.

Înainte de folosire.

După folosire.

Rimătorii (porcii) bolnavi

se vindecă îndată dacă întrebuițăm pravul de porci alui Frankl.

O cutie cu instrucția de întrebuițare 1 cor., 3 cutii 2 cor.

Singurul și exclusivul depozit principal la

FRANKL ANTAL

farmacist Szeged, Felsőváros, 20.